

Chestura Poliției Mun. Lugoj
Nr. 10.047/11 dec. 1935

Domnule Inspector Regional,

Avem onoare a raporta că în ziua de 8 dec. a.c., în sala restaurantului „Deac” din Orșova, a avut loc adunarea filialei romilor din localitate, la care a luat parte un număr de 30 persoane. Ședința a fost deschisă de către președintele filialei Ioan Stan, care a arătat însemnătatea și scopul organizației, arătând că filiala Orșova este pe cale de a se desființa din lipsă de fonduri, nefiind sprijinită, deoarece nu are membri, pentru care face apel la cei prezenți de a da sprijinul lor spre a putea progresa filiala. Nefiind numărul necesar de membri, s-a decis a se ține o nouă adunare, când se va alege un nou comitet de conducere.

Adunarea a luat sfârșit la orele 1 în perfectă liniște și ordine.

Chestor
[indescifrabil]

Secretar
[indescifrabil]

D-sale D-lui Inspector Regional de Poliție Timișoara

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.147)

Prefectura Poliției Municipiului București
Chestura II Negru
Nr. 14/16 ianuarie 1936

Domnule Prefect,

Ca urmare a ordinului Ministrului de Interne nr. 12.365 din 8 octombrie 1935, urmat de ordinul d-voastră rezolutiv, am onoarea a vă înainta alăturatul ordin, binevoind a cunoaște că din informațiile făcute am stabilit:

„Asociația Generală a Țiganilor din România”, cu sediul în strada Vulturi nr. 137, este inexistentă. Pe vremuri, a avut sediul în strada Vulturi nr. 147 la un oarecare Constantin Urziceanu, care a avut rolul de secretar al acestei Asociații.

Există în prezent „Asociația Generală a Romilor din România”, actualmente sediul și-l are pe strada Șerban Vodă 79, de la 23 aprilie 1935. Mai înainte de această dată a avut sediul în Piața de Flori Sf. Anton nr. 10. Alături și statutul Asociației[1].

În șoseaua Iancului nr. 35 se află sediul circ. I Politică Sect. II Negru a „Uniunii Generale a Romilor din România”. Președintele acestei circ. este Vasile Bulgarul, comerciant. Aici însă nu se fac decât înscrieri de membri.

Din informațiile luate și din controlul făcut în timp am stabilit că această Asociație nu depășește prin activitatea ei statutele și regulamentul, iar acțiunea ei nu este împotriva bunelor moravuri și nici nu periclitează ordinea în stat.

Chestor,
[indescifrabil]

D-sale, Domnului Prefect al Poliției Municipiului București

(Arh.St.București, Prefectura Poliției Capitalei, dos. 123/1933, f.106)

[1] Vezi în acest volum documentul nr. 52.

98

Regatul României
Ministerul de Interne. Direcțiunea Generală a Poliției
Inspectoratul Regional de Poliție Timișoara
Poliția Orașului de Reședință Oravița. Comisariatul de Poliție Reșița
No. 639/20 ianuarie 1936

Către Inspectoratul Regional de Poliție Timișoara

Avem onoare a raporta că ieri, 19 ianuarie 1936, în localul restaurantului „Dobra Iuliana” din acest oraș, strada Horia nr. 20, a avut loc o adunare, cu care ocazie s-au pus bazele înființării organizației romilor din localitate și din jur și unde au participat un număr de circa 200 de țigani.

Întrunirea a fost deschisă de către dl. Trăilă Peia, căpitan de rezervă, care a adus la cunoștința adunării însemnătatea înființării acestei organizații pentru romi, și după care a predat cuvântul domnului avocat Ioan Peia. Acesta, suindu-se la tribună, a citit statutele și procesul-verbal de constituire a acestei organizații.

Adunarea a aprobat legalizarea statutelor și plățirea cotizației de 15 lei lunar, plus 20 lei taxa de înscriere.

S-a mai adus la cunoștința adunării că pentru viitor avocatul asociației va fi dl. avocat Peia Ioan, medic dl. dr. Dubovan Moise și secretar căpitan de rezervă Peia Trăilă.

Trecându-se la alegerea comitetului, au fost aleși următorii: Anton Cârpaci, zis Toni, președinte, Ștefan Cârpaci și Ciurariu Ioan, zis Luca, vicepreședinți, iar membrii din comitet au fost aleși: Vasile Căldărași, Ștefan Cârpaci, zis Ciorca, Iuță Pavel, zis Turcu, Petru Cârpaci, Cârpaci Vasile, Ioan Căldărași și Iosif Ciurariu.

Adunarea, care a început la orele 11 a.m., a luat sfârșit la orele 13.30 în perfectă liniște, fără a se înregistra evenimente de natu ră a interesa ordinea publică sau siguranța statului.

Șeful Comisariatului de Poliție Reșița,
[indescifrabil]

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.148)

Domnule Ministru[1],

„Societatea Lăutarilor din România”[2] are onoare a supune binevoitoarei dvs. atenții următoarea cerere:

Proprietarii de restaurante și cluburi din Cluj angajează de un timp înapoi numai „orchestre de jazz” aduse în Cluj din alte părți.

Acest fapt atrage după sine două mari neajunsuri.

1. Au rămas pe drumuri peste 100 de familii de lăutari, care din tată în fiu s-au ocupat și întreținut numai cu această meserie. Aceste familii sunt băștinașe din orașul Cluj, plătitoare de impozite și în cea mai mare parte proprietare de case în Cluj. Deoarece acești lăutari s-au născut, așa-zicând, cu vioara în mână, nemaiputând învăța la o vârstă înaintată o altă meserie, ei și familiile lor sunt expuși celei mai negre mizerii.

2. Încetul cu încetul dispare muzica națională și cântările populare românești, căci cu saxofon și cu tobă nu se poate face muzică națională. Or, prin orchestrele de jazz, muzica populară este înlocuită cu muzica modernă, în cele mai multe cazuri de o calitate inferioară și fără nici o valoare muzicală.

Din motivele de mai sus, respectuos vă rugăm Domnule Ministru de a dispune ca pe viitor proprietarii de restaurante și cluburi din Cluj care țin orchestre să fie obligați de a angaja orchestre mixte, adică lângă fiecare orchestră de jazz să se angajeze și câte 3-4 lăutari-țigani, așa cum e obiceiul și în alte țări, ca astfel muzica națională să răsune și mai departe în localurile publice.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea profundului nostru respect.

Repr[ezentantul] Soc. Lăutarilor din România
Adalbert Pușcariu

Cluj, la 13 martie 1936

[Documentul poartă următoarea rezoluție: „17.III.1936. Se va trimite d-lui inspector Costescu, Cluj, care va rezolva pe bieții țigani. Ion Inculeț”]

(*Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.21; o copie la Arh.St. Cluj, Primăria municipiului Cluj, dos. 9536/1937, f.2*)

[1] Cererea este adresată lui Ion Inculeț, ministru de interne în guvernul prezidat de Gheorghe Tătărescu.

[2] Înregistrată ca persoană juridică în 1932, la Cluj (dosarul se află la *Arh.St.Cluj, Tribunalul Cluj, secția I, dos. 93/1932, 26 f.*)

REFERAT

Asociația Generală a Romilor din România a luat ființă în următoarele împrejurări:

În aprilie 1933, din inițiativa arhimandritului Calinic I. Popp Șerboianu, s-a constituit Asociația Generală a Țiganilor din România, cu sediul provizoriu în București, str. Vulturului 147. Arhimandritul Calinic Șerboianu publicase în 1929 la Paris, în editura Payot, o lucrare a sa, intitulată *Les Tsiganes*, cu subtitlul „Histoire, ethnographie linguistique, grammaire, dictionnaire”, în urma căreia a fost ales membru corespondent la „The Gypsy Lore Society” (Societatea londoneză pentru studiul vieții și istoriei țăganilor).

În primăvara anului 1933, arhimandritul a luat contact cu membrii comitetului Societății lăutarilor „Junimea Muzicală”, reușind să formeze un comitet provizoriu, care să încaseze taxele membrilor Asociației Generale a Țiganilor din România și să redacteze statutele acestei Asociații. La 27 august 1933 societatea a lansat un apel către toți țăganii din România, prin care îi cheamă către o nouă viață, expunând programul Asociației, care tinde spre organizarea țăganilor și ridicarea nivelului lor cultural, moral și social.

În urma acestui apel s-au înscris în Asociație circa 400 țăgani, majoritatea din București și împrejurimi. Propaganda pentru captarea cât mai multor membri în Asociație era grea, datorită faptului că țăganii stabili sunt săraci, iar nomazii nu se împăcau cu ideea de asociație, din cauza nestabilității lor.

În luna septembrie 1933, paralel cu Asociația Generală a Țiganilor din România, ia ființă o altă organizație țigănească, intitulată: „Uniunea Generală a Romilor din România”, din inițiativa lui Gheorghe A. Lăzureanu-Lăzurică, țigan de origine, absolvent al școlii superioare de comerț, colaborator la „Adevărul literar” și „Universul”. Acțiunea lui Lăzureanu, care până aici lucrase de acord cu arhimandritul Calinic Șerboianu, se datorează faptului că începuse să-l suspecteze pe arhimandrit, bănuindu-l că ar intenționa să convertească pe țăgani la biserica unită.

Scopul Uniunii Generale a Romilor este tot ridicarea nivelului cultural, moral și social al țăganilor, precum și acela de a opri imigrările muzicanților și meșteșugarilor străini, în dauna țăganilor români. În propaganda sa, Lăzurică are sprijinul ziarului „Universul”, precum și al patriarhiei, deoarece arhimandritul Calinic Șerboianu nu mai făcea parte din clerul ortodox.

Între Asociația generală a țăganilor și aceea a romilor, sau mai precis între arhimandritul Șerboianu și Gh. Lăzureanu, începe lupta de supremație.

La 8 octombrie 1933, în sala „Ileana”, a avut loc primul congres general al romilor, prezidat de Lăzurică, la care au participat circa 200 țăgani. S-a ales un comitet de conducere sub președinția activă a lui Gh. Lăzureanu-Lăzurică, președinte onorific fiind proclamat muzicantul Grigoraș Dinicu. De asemenea, au fost aleși o serie de membrii onorifici, dintre conaționalii români, printre

care: scriitorul Adrian Maniu; M. Sevastos, directorul „Adevărului literar”; Corneliu Zelea Codreanu, Mihail Tican și Șt. Brăiloiu, subdirector la „Universul”.

În cursul anului 1934 s-au ținut o serie de întruniri ale romilor în diverse orașe ale țării.

În urma acțiunii lui Lăzurică, „Asociația Generală a Țiganilor”, de sub conducerea arhimandritului Șerboianu, dispare, cedând definitiv locul Asociației Generale a Romilor.

În toamna lui 1934, Lăzurică Lăzureanu este debarcat de la conducerea Asociației Generale a Romilor de către Gh. Niculescu, comerciant, consilier la Ministerul Muncii și Sfatul Negustoresc, care se alege voievod și președinte general al romilor din România.

La 14 octombrie 1934, în cadrul unei adunări a romilor la Ploiești, se face botezul a 100 de țigani nomazi. La solemnitate a asistat și I.P.S.S. Patriarhul Miron Cristea.

În 1935 apare ziarul „Glasul Romilor”, organ al Asociației Uniunii Generale a Romilor din România, cu sediul în Piața Sf. Anton nr. 10[1]. Uniunea este persoană juridică. Comitetul de conducere este format astfel: președinte Gh. Niculescu, comerciant, domiciliat în Cal. Șerban Vodă 79; prim-vicepreședinte Nicolae Niculescu; vicepreședinte Nicolae Șt. Ionescu; membrii Duțan Vasile, Ion Dumitrescu, Radu Neacșu, Stan Ionescu, Radu G. Radu, Ioan Constantinescu, Ioan Stănescu, Ioan G. Constantinescu, Ioan Albescu și Gheorghe Udrea.

Vă rog să binevoiți a dispune.

Comisar

Cernăian

[Însemnare marginală: „Copie la Cotroceni, cu restituirea anexei”].

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.151-154)

[1] În realitate, „Glasul romilor” a apărut în noiembrie 1934, având ca director fondator pe Gh. Niculescu, ca administrator general pe N. Niculescu, redactor fiind N. Lenghescu. A fost conceput să apară săptămânal, primul număr acoperind intervalul 1-15 noiembrie. La 12 noiembrie 1934, Biroul Presei informa Ministerul de Interne despre această apariție, concluzionând: „Scriș într-un limbaj moderat, nu conține nici un articol ce ar putea interesa în mod special” (*Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.102*). Ziarul a fost editat până în 1940, cu mari intermitențe (doar 14 numere). Un alt organ propriu de expresie, însă cu o existență efemeră, a apărut la Craiova în numai două numere, „O Róm” (sept.-oct.1934), care a patronat și o colecție de carte, Biblioteca „O Róm”, în cadrul căreia, în 1934, au apărut două lucrări de folclor țigănesc întocmite de C.Ș. Nicolăescu-Plopșor: *Cântece țigănești și Povești țigănești*, ambele bilingve (țigănește și românește), culese de la ursarii din Gubauca (jud. Dolj). Tot ca organ de presă trebuie amintit și ziarul „Timpul”, apărut la Craiova între 1933-1938, sub conducerea lui Aurel Manolescu-Dolj.

România
Ministerul de Interne
Direcțiunea Generală a Poliției
Inspectoratul Regional I Ploiești
No. 10.339/1936 martie 28

Domnule Director General,

Avem onoare a raporta că în ziua de 24 martie a.c., la orele 18, s-a ținut în casele d-lui Gh. Triță, muzicant din orașul Panciu, o întrunire a romilor din acel oraș și din comunele vecine, la care au luat parte 20 romi.

Întrunirea a fost convocată de d-l Sava Vrăbiuță, rom pensionar, președintele Asociației Romilor din orașul Adjud, care a cerut celor prezenți să se afilieze Asociației Generale a Romilor din România, cu sediul în București, Piața Sf. Anton nr. 10, care este recunoscută persoană morală și juridică prin sentința nr. 117 din 30 noiembrie 1934 a Tribunalului Ilfov, secția I c.c.

Cu ocazia întrunirii s-a dresat un proces-verbal de afiliere la Asociația Generală a Romilor din România a cărui copie o anexăm.

Inspectorul Regiunii I de Poliție,
[îndescifrabil]

Domnului Director General al Poliției. Direcția Siguranței București

[ANEXĂ]

Proces-verbal

Astăzi, 24 martie 1936. Noi, romii din orașul Panciu, județul Putna, constatăm cum că întrunindu-ne astăzi 24 martie 1936 în orașul Panciu, județul Putna, la locuința domnului Gheorghe Gh. Triță.

Constatăm prin procesul-verbal că ne-am constituit și ne afiliem onor Uniunii Generale a Romilor din România sub conducerea domnului Gh. Niculescu, președintele general activ, cu sediul control București, Piața Sft. Anton nr. 10. Prin procesul verbal că ne-am constituit în baza Asociației Romilor din România județul Putna, orașul Panciu. Constatându-ne că recunoaștem pe domnul Constantin Cataramă ca președintele organizației a filialei romilor orașului Panciu, județul Putna, recunoaștem și pe domnul Sava Vrăbiuță, președintele Filialei Adjud, ca inițiator al Filialei romilor din orașul Panciu, județul Putna, vicepreședinte domnul Constantin Crețul, secretar și casier domnul Baliu Bacalu, controlor domnul Jan Tințoroi, censor domnul Gheorghe Triță.

Drept care am încheiat prezentul proces-verbal în trei exemplare.

Președintele filialei: (ss) Const. Cataramă, Panciu; vicepreședinte: (ss) Const. Crețul, Panciu; secretar și casier: (ss) Baliu Bacalu, Panciu; controlor: (ss) Jan Tințoroi, Panciu; censor: (ss) Triță Gheorghe, Panciu; consilier: (ss) Gheorghe

Dinga, Panciu; membrii în consiliu: (ss) Petrică Cataramă, Panciu; (ss) Gegea Dumitru, Neicu; (ss) Ion Toboșaru, Neicu; (ss) Const. Căldăraru, Crucea de Jos.

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.155-156)

102

România
Ministerul de Interne
Direcțiunea Generală a Poliției
Inspectoratul Regional I Ploiești
Nr. 11.848/1936 aprilie 7

Domnule Director General,

Avem onoare a raporta că în ziua de 5 aprilie a.c. a avut loc în localul d-lui Florea P. Ionescu, din cartierul Mimiș, Ploiești, adunarea romilor, la care au luat parte circa 150 romi. Ședința s-a deschis la orele 18.30, sub președinția d-lui Stelian Barbu, președintele asociației romilor din Ploiești, care a dat cuvântul d-lui Tudor Rădulescu, secretarul asociației, care spune că romii din cartierul Mimiș au fost chemați la această adunare pentru a li se arăta că deși sunt romi, totuși sunt cetățeni români, au fost la război și se bucură de toate drepturile românilor. În toată țara sunt 1.800.000 romi, care respectă Tronul, Țara și Biserica. Îndeamnă a se răspunde la toate chemările asociației, dând ascultare președintelui Stelian Barbu și să nu mai stea nepăsători, ca moșii și strămoșii lor.

D-l Ghiță Romcescu spune că să se lase romii de beție, căci le cauzează mult rău atât lor, cât și familiilor lor. Îndeamnă să dea ascultare președintelui Stelian Barbu, care a stăruit la autorități de a dat autorizație romilor pentru comerțul ambulant, cerând să se înscrie cu toții în asociație, asigurându-i pe acei care nu au buletin de populație și cărți de alegători [că] li se vor procura de la autoritățile în drept, prin inițiativa președintelui.

D-l președinte Stelian Barbu spune că a luptat și alergat mult pentru interesele romilor din Ploiești, scoțându-le autorizații pentru ambulanți, ajutând pe cei săraci și că de sărbători se va duce la Primărie, unde va cere și speră că se va acorda ajutor celor săraci, bătrâni și copii. În continuare spune că li se vor da cărți de alegători, însă să știe că întrucât au avut mult bine din partea guvernanților de azi, la alegerile de la 29 aprilie să-l voteze pe d-l primar Predescu, care le va face multe îmbunătățiri.

Romii au răspuns că vor da ascultare președintelui, după care apoi s-au înscris într-un registru toți cei de față, pentru buletine de populație și cărți de alegători, urmând a se face intervenții pentru a li se elibera.

Adunarea a luat sfârșit la orele 20 în liniște.

Inspectoratul regiunii I de poliție,
[indescifrabil]

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.157)

București, 8 aprilie 1936

Domnule Ministru[1],

Societatea Lăutarilor din Cluj, în ziua de 12 martie 1936, a înaintat o cerere către dvs., care cerere a sosit în Cluj cu ordinea dvs. la dl. Inspector de Siguranță, cererea noastră a fost cu nr. 1957[2]. Dl. Inspector de Siguranță a dat cererea noastră la dl. Prefect de Poliție, iar dl. Prefect de Poliție a dat ordin să se prezinte toți șefii, conducătorii lăutarilor.

Prezentându-se șefii lăutarilor la Chestura Poliției, chestorul a spus acestor șefi sau conducători că acei care au certificat de naționalitate pot să cânte, deoarece scopul nostru fiind următorul: „Noi, muzicanții și lăutarii, care suntem născuți în Cluj și plătim dări și chirie, nu putem să trăim în orașul nostru, întrucât proprietarii localurilor din acel oraș angajează numai orchestră străină. Noi din cauza aceasta trăim într-o mizerie foarte grea și mare, căci 80 de familii suntem fără pâine și fără angajamente”.

Vă rog să binevoiți a da ordin la dl. Prefect al Poliției ca să citeze proprietarii localurilor din Cluj și să le spună ca să primească din fiecare dintre noi măcar câte trei sau patru membri lăutari, fiindcă numai noi lăutarii putem să executăm muzica națională-românească, întrucât duba și saxofonul nu pot să cânte muzică națională românească.

Cu respect, vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a ne aproba această cerere, fiind lipsiți de mâncare, neputând plăti dări și nici chiria pentru locuință.

Cu profund respect,
Societatea Lăutarilor Români din Cluj,
F. Molnar Andrei, președinte

Domniei Sale, Domnului Ministru de Interne. București

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.16)

---

[1] Este vorba de Ion Inculeț.

[2] Vezi în acest volum doc. 99.

Chestura Poliției Mun. Lugoj
Nr. 3716/2 mai 1936

Domnule Inspector Regional,

Avem onoare a raporta că în ziua de 30 aprilie a.c., la orele 4 p.m., a avut loc în grădina „Trocadero” din acest oraș o adunare generală a Asociației Uniunii Generale a Romilor din România cu scopul de a constitui o filială în orașul Lugoj, adunare la care au participat circa 200 romi din oraș și satele din împrejurime.

Președintele delegat al asociației Uniunii Generale a Romilor din România, anume Nucu Grigoraș, a adus la cunoștința celor prezenți scopul acestei organizații, arătând că de la constituirea acesteia și până în prezent au zidit o biserică în Alba Iulia, unde servește ca preot un rom, au înființat la București un azil pentru bătrânii neputincioși, iar în diferite orașe mai multe școli cu învățători romi. Pentru apărarea intereselor naționale și sociale ale romilor, care în România numără un milion opt sute de mii, îi invită a se înscrie ca membri.

Pentru a fi demni a purta numele de membru îi îndeamnă ca să se căsătorească legitim, să-și boteze copii și să-i înscrie la școală, promițându-le subvenții din partea asociației generale spre a putea studia copiii. Taxa anuală pentru fiecare membru fiind de 40 lei. Dl. dr. Octavian Jucu, ajutor de primar al municipiului Lugoj, propunându-le aceleași norme de ordine și morală, le promite a le da în limita posibilității tot sprijinul.

Procedându-se la constituirea comitetului filialei din Lugoj, au fost aleși următorii: 1. președinte de onoare dr. Alex. Birăescu, primarul municipiului Lugoj; 2. președinte Ioan Jurca; 3. vicepreședinte Buți Gheorghe. Consilieri: Iacob Iosif 1, Iacob Iosif 2, Ciurariu Ștefan zis Marmelade, Cârpaci Traian, Schain Ioan, Cârpaci Trifu și Ciurariu Nicolae. Casier Schain Nicolae și controlor Ciurariu Ștefan zis Marmelade.

Adunarea a luat sfârșit la orele 6 p.m. în perfectă ordine.

Chestor
[Indescifrabil]

D-sale, Inspector Regional de Poliție Timișoara

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.159)

Regatul României
Ministerul de Interne
Direcțiunea Generală a Poliției
Inspectoratul Regional de Poliție Timișoara
Poliția Orașului de Reședință Oravița
Comisariatul de Poliție Reșița
No. 7946/1936 mai 11

Către Inspectoratul Regional de Poliție Timișoara

Avem onoare a raporta că ieri, 10 mai a.c., la orele 17, organizația romilor din localitate a ținut o adunare în sala cărciumii Ioan Fischer, din strada Constantinescu (Colonia Lent nr. 2), unde au participat circa 70-80 de romi (țigani), bărbați, femei și copii.

Adunarea a fost deschisă de către numitul Grigore Ioan, vicepreședintele organizației romilor din România, care cutreieră toate localitățile din țară, în scop de organizare a romilor în această Asociație.

Susnumitul, printr-un discurs ținut țiganilor din localitate, a arătat că scopul organizării lor în această Uniune este în afară de orice acțiune politică și că organizarea lor nu are altă menire decât numai de a tinde la înălțarea poporului de romi la un nivel de cultură egal celorlalte popoare, de care se bucură sub scutul statului român. Organizarea romilor va curma cu viața dezordonată și desfrâul la care se dedă acest popor contrar legilor țării.

Susnumitul a propus înființarea școlilor necesare cultivării tineretului romilor și crearea de aziluri, pentru ocrotirea celor bătrâni lipsiți de mijloacele de trai.

S-a trecut apoi la înscrierea țiganilor în această Uniune, după care adunarea, care a decurs în perfectă liniște, a luat sfârșit la orele 19.

Șeful Comisariatului de Poliție Reșița
Șef de Poliție cl. I.
[Indescifrabil]

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.161)

România
Inspectoratul Regional de Poliție IV Cluj
Serviciul Poliției Administrative
No. 13.394/1936

Cluj, 2 iunie 1936

Domnule Director General,

Referindu-ne ordinului domniei-voastre nr. 29.808-S, din 5 mai 1936, avem onoare a vă raporta următoarele:

Societatea Lăutarilor din România, prin reprezentantul ei dl. Pușcaș Adalbert, domiciliat în Cluj, a adresat personal d-lui I. Incuț, ministru de interne, o cerere în care a solicitat să se vină în ajutorul lăutarilor din Cluj, care acum sunt fără angajament, deoarece proprietarii locali de restaurante, cafenele și cluburi angajează lăutari din alte orașe. Tot în acea cerere, societatea mai arată că lăutarii din alte orașe, angajați în Cluj, înlătură muzica națională, cântând numai cântece străine.

Cererea acestei Societăți, înregistrată la Ministerul de Interne sub nr. 1957 din 18 martie 1936, ne-a fost trimisă direct acestui Inspectorat, având pe ea ordinul rezolutiv al d-lui ministru de interne și prin care ni se pune în vedere să luăm măsuri de ocrotire a lăutarilor din Cluj. În baza cererii sus menționată și executând ordinul în rezoluție aflat pe ea, s-a dat noi dispoziții Chesturii Cluj să ia urgent măsuri pentru ca lăutarii locali să fie angajați de patronii restaurantelor, cafenelelor și cluburilor, care țin și muzicanți în localurile lor.

Chestura Poliției Cluj, în urma înțelegerii cu patronii, a reușit să plaseze în localurile de petrecere din Cluj orchestrele lăutarilor mai jos menționați:

1. Pușcaș Adalbert la restaurantul „America” Cluj.
2. Halász Laci la restaurantul „Gambrinus” Cluj.
3. Kalo Carol [la restaurantul] „Pop” din Parcul Bărnăuți Cluj.
4. Pongrácz Emil la restaurantul „Brânzas Paul” Cluj.
5. Szentkirályi Aladár, șef de orchestră, este plecat din localitate spre a găsi angajament la vreo stațiune balneară.
6. Horváth Paul, șef de orchestră, este plecat la București spre a căuta angajament.
7. Molnár Andrei, șef de orchestră, semnatarul cererii primită în copie cu ordinul de mai sus, are angajament la restaurantul „Otteteleșanu” din București.

Pentru completa satisfacere a artiștilor lăutari, în ziua de 25 mai a.c., au fost convocați într-o conferință la acest Inspectorat un număr de 13 patroni de restaurante, cafenele și cluburi principale din Cluj, la care a fost invitat și d-l Pușcaș, reprezentantul Societății Lăutarilor, când aducându-se la cunoștința patronilor situația lăutarilor din Cluj, care neavând angajament nu au cu ce trăi și plăti impozitele și pentru a se veni în ajutorul lor am propus, și patronii au acceptat, să primească în localurile lor pe toți lăutarii locali fără angajamente, care vor cere de acum înainte să fie angajați, iar începând din toamnă, în vede-

rea sezonului de iarnă și pe măsură ce expiră contractele în curs încheiate cu muzicanții din alte orașe, să se primească spre angajare numai muzicanți locali.

În urma acestui fapt, s-a încheiat un proces verbal, pe care îl alăturăm în original, și pe care l-a semnat și d-l Pușcaș Adalbert, precum și secretarul său, care s-au declarat mulțumiți de felul cum s-a soluționat chestiunea plasării lăutarilor din Cluj, nemaivând nimic de obiectat.

Se alătură de asemenea în original cererea Societății Lăutarilor adresată d-lui ministru de interne.

Inspector de poliție
[indescifrabil]

[ANEXĂ]

PROCES-VERBAL

Astăzi, 25 mai, anul 1936

Noi, Vlad Aurel, sub-inspector de poliție din Inspectoratul Regional de Poliție Cluj, prin prezentul proces-verbal constatăm următoarele:

În baza ordinului pus în rezoluție de domnul ministru de interne pe cererea Societății Lăutarilor din România înregistrată la no. 1957 din 18 martie 1936, conform căruia urmează să se facă plasarea lăutarilor din Cluj în localurile de petrecere din localitate. Pentru ziua de azi, data de mai sus, au fost convocați la acest inspectorat într-o conferință patronii localurilor de petrecere din Cluj, precum și dl. Pușcaș Adalbert, președintele Soc. Lăutarilor din România, Cluj, cu care împreună am discutat problema plasării în localurile de petrecere din Cluj a lăutarilor localnici, acum fără angajament.

În urma discuției, patronii locali și-au luat angajamentul să primească spre angajare în localurile lor pe lăutarii din Cluj care acum sunt fără angajament.

S-a mai pus în vedere patronilor, începând din toamnă și în vederea sezonului de iarnă, neapărat să angajeze în localurile lor toate orchestrele lăutarilor locali. Patronii au acceptat această propunere, declarând că vor angaja în localurile lor lăutarii șomeri din Cluj. Totodată s-a mai pus în vedere patronilor că în caz de nerespectare a angajamentului luat în conferința de astăzi, prin poliția locală, lăutarii din alte părți aflați în serviciul localurilor lor vor fi expulzați.

Domnul Pușcaș Adalbert, președintele Soc. Lăutarilor, și secretarul său s-au declarat mulțumiți cu aranjamentul intervenit astăzi în conferința ținută la acest Inspectorat. Nu mai au nimic de obiectat.

Drept care am încheiat prezentul proces-verbal

Subinspector de poliție
[indescifrabil]

Preș. Soc. Lăut.
Adalbert Pușcaș

Șeful Serv. Pol. Adm.
[indescifrabil]

Secretar
Córos Horváth

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.19-20, 22)

Chestura Poliției Timișoara
Biroul de Siguranță
No. 3973 conf./1936 august 18

Domnule Inspector,

Avem onoare a vă raporta că Consiliul de Război al Corp. VII Armată, secția a II-a Timișoara, a emis autorizația nr. 117.255/1936 Asociației Generale a Romilor din România de a ține adunare în ziua de 17 august 1936 în localitate.

Această adunare a fost deschisă de către delegatul centralei Asociației, Griguraș, la care au participat cca. 60 persoane. Adunarea a avut loc în restaurantul „Marocan” din str. Dacilor. La această adunare, pe lângă reprezentanții romilor din Banat, au mai fost prezenți și preotul ort. Roman Sora Ștefan și capelanul catolic Heyer.

Griguraș, vorbind în limba română, spune celor prezenți că toți țiganii din România trebuie să se unească și să fie solidari și să devină un popor. Combate cu asprime concubinajul, care este înrădăcinat atât de tare la țigani, sfătuiește ca toți aceia care trăiesc necununăți să se căsătorească legal și religios. Copiii țiganilor trebuie trimiși la școală. Aduce apoi la cunoștință că în țara românească sunt aproape un milion și jumătate de romi. Vorbitorul spune în continuare că a constatat că în colonia Kunst din acest oraș copiii de țigani nu frecventează nici o școală. Din cauza indolenței și nepăsării celor bătrâni, țiganii sunt disprețuiți și ridiculizați. Asociația Romilor, cu sediul ei în București, a făcut progrese mari și anume în București au un azil unde vor fi îngrijiți romii sârmani. Mai există și un azil al romilor în Cernăuți. Tot prin munca romilor s-au clădit biserici în Alba Iulia, Becaș și Ciclova. În Dobrogea sunt 10 mii jughere pământ rezervă și vom cere din partea statului ca romii să fie împroprietăriți cu acest pământ.

Aduce apoi la cunoștință că majoritatea romilor sunt muzicanți și sunt exploatați de către sindicatul artiștilor instrumentiști. Susnumitul spune că în sindicatul [artiștilor] instrumentiști, conform legii, pot fi membri numai aceia care au absolvit o Academie de muzică, respectiv conservatorul de muzică, și sfătuiește ca acei romi care sunt muzicanți să nu mai plătească nici o cotizație sindicatului artiștilor instrumentiști.

Toate cele ce a vorbit în limba română Griguraș, a vorbit și în limba maghiară. Apoi s-a procedat la formarea comitetului filialei pentru Timișoara și s-au ales după cum urmează: ca președinte al Asoc. Timișoara, Raț Gusti; vicepreședinți Savu Botin și Seres Alexa; secretar Munteanu; controlor Beke Paul, Martin Iova. Numitul Savo Adam a fost ales din Mehala cu titlul de primar al romilor. Pentru filiala din Colonia Kunst au fost aleși ca președinte Savo Sebastian junior, vicepreședinți Lakatos András și Petrovici Dumitru, iar ca secretar Petrovici Ștefan.

A luat apoi cuvântul părintele paroh. ort. român, care spune că toți acei romi care trăiesc în concubinaj și ai căror copii sunt nebotezați, Biserica ort. drept măritoare îi va cununa și boteza copiii în mod gratuit.

Din partea Bisericii rom. cat. a vorbit la fel capelanul Heyer. Adunarea a început la orele 2 și s-a terminat la orele 7, fără să se fi produs vreun incident și fără să se fi discutat ceva ce ar interesa ordinea și siguranța statului nostru.

Chestor
[indescifrabil]

Șeful biroului de siguranță
[indescifrabil]

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.164)

108

România
Direcțiunea Generală a Poliției
Inspectoratul Regional de Poliție Craiova
No. 5974/1936 august 27

Domnule Director General,

Urmare raportului nostru nr. 5885 din 23 august 1936, avem onoare a raporta că în ziua de 23 august a.c., în T. Severin, a avut loc o consfătuire a romilor din acel oraș, la care au participat 11 persoane.

Dumitru Lupescu, tipograf din T. Severin, a cerut schimbarea comitetului de conducere al „Asociației Romilor” din T. Severin, arătând că vioristul Radu Marin zis Bădărău, actual președinte, are cazier la poliție. Toți au aprobat propunerea lui Dumitru Lupescu, încheind un proces-verbal pe care-l vor trimite „Uniunii Romilor” din București, spre a dispune.

Cu această ocazie, s-au mai hotărât să ceară Uniunii ca să înființeze o societate pentru ajutorul romilor în caz de boală și deces.

Consfătuirea, care a început la orele 16, s-a terminat în liniște la orele 17.

Inspector regional
Constantin Ștefănescu

Șeful serviciului de siguranță
[indescifrabil]

Domniei Sale, Domnului Director General al Poliției. Direcțiunea Poliției de Siguranță, București

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.165)

[București] 5 octombrie 1936

De la Asociația Romilor

Ieri urma să aibă loc o adunare a romilor, la sediul din str. Ferentari 89.

Neîntrunindu-se însă decât 30 de membri, adunarea a fost amânată pentru o dată ce se va fixa ulterior.

Scopul reuniunii era înființarea unei cooperative de consum în acel sector. S-a ales un comitet de propagandă care până la data de 11 octombrie a.c. să găsească un local pentru cooperativă.

Ieri s-au împărțit manifeste celor prezenți, din care alăturăm un exemplar.

[ANEXĂ]

ASOCIAȚIA „UNIUNEA GENERALĂ A ROMILOR DIN ROMÂNIA”

Sediul: Piața Sf. Anton, 10 Loco
Persoană juridică

Secția I, Sectorul III Albastru

FRAȚI ROMI,

Duminică 4 octombrie 1936, la orele 10 dimineața, va avea loc o mare

ADUNARE A ROMILOR DIN SECTORUL III ALBASTRU

Ce se va ține în localul „Leonte” din str. Ferentari no. 91, unde vom avea prilejul să primim în mijlocul nostru pe cel mai mare fiu al neamului nostru rom, în persoana d-lui Gh. Niculescu, președintele general și voievod al romilor din România, însoțit de Comitetul Central, împreună cu toți președinții și comitetele de sectoare respective ale capitalei.

Este de datoria noastră a tuturor romilor din sectorul III Albastru să fim la înălțimea datoriei și să-i primim cu toată dragostea și cinstea ce se cuvine acestor îndrumători ai neamului nostru.

Această adunare, având o importanță de care atârnă viața noastră de toate zilele, lăsați la o parte orice interese personale, orice fel de ambiții și cu mic cu mare, tânăr și bătrân, veniți să arătăm conducătorilor noștri că știm să ne facem datoria atunci când nevoia o cere. Să dăm dovadă că știm iarăși să ne respectăm șefii noștri care luptă pe toate căile legale pentru a ne îmbunătăți soarta vitregă pe care am avut-o până astăzi.

FRAȚI ROMI,

În aceste timpuri grele, când iarna bate la ușă, iubitul nostru președinte general, în dragostea ce o are pentru tot ce e de neam rom, s-a gândit la lip-

surile pe care voi le îndurați și în de comun acord cu autoritatea respectivă a pus bazele unei *mari cooperative* care va cuprinde întreaga capitală și județul Ilfov, înlesnindu-vă procurarea de alimente necesare vieții de toate zilele și tot ce e folositor pentru gospodărie, cumpărate pe preț cu mult mai ieftin, după cum se cumpără astăzi în comerț[1].

Tot președintele nostru general Gh. Niculescu, în mărinimia sa s-a gândit că majoritatea dintre noi, în diferite ocazii ce se ivesc, având nevoie de numerar și neavând cine să-i dea a înființat și o Casă de Economie și Credit, unde frații romi vor putea face împrumuturi în condiții avantajoase și cu înlesniri de plată, precum și alte îmbunătățiri.

Vor mai lua cuvântul, pe lângă președinte general Gh. Niculescu, și alți oratori, care vor expune pe larg binefacerile Cooperației și Casei de Economii și Credit a Romilor din întreaga țară.

Veniți dar cu toții să ascultăm pe cei care cu dragoste de frate vin să ne îndrume și să ne conducă pe calea cea dreaptă la adevărata izbândă.

Gh. Dragomir, președintele secției I a sect. III
Teodor Alexandru, vicepreședinte
Păun Alexandru, casier
Const. Drăghici, secretar

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.166-167)

[1] În legătură cu această inițiativă vezi articolului avocatului Asociației Romilor, Ilie Diaconu, *Scopul cooperativei romilor*, în „Glasul romilor”, II, 1937, nr. 3 (15 martie), p.3; nr. 4, p.2.

110

România
Inspectoratul Regional de Poliție IV Cluj
Serviciul Poliției de Siguranță
No. 30.913/1936

Cluj, la 30 octombrie 1936

Domnule Director General,

Avem onoare a vă raporta următoarele:

În ziua de 21 octombrie 1936 a sosit în orașul Bistrița numitul Nucu Grigoraș, delegatul Uniunii Generale a Romilor din România, cu scopul de a organiza țiganii din orașul și jurul Năsăud.

Pentru aceasta, numitul, imediat după sosire, s-a prezentat d-lui prefect al județului, care i-a dat autorizația nr. 15.803 din 21 octombrie 1936, în baza căreia să poată circula în întregul județ pentru organizarea romilor.

În după amiaza zilei de 21 oct. 1936, la orele 17, s-au adunat în sala festivă a primăriei orașului Bistrița susnumitul delegat împreună cu alți romi, în număr de circa 30 persoane. După ce delegatul a explicat celor prezenți scopul organizației, care este acela de a ridica moralul romilor și a-i forma în minori-

tate etnică, formându-le celor ce n-au o stare civilă prin obligațiunea de căsătorii legitime, declararea nașterilor, înscrierea în listele electorale. De asemenea se străduiește pentru ridicarea culturală a lor prin crearea de școli, biserici, grădini de copii mici, aziluri de bătrâni etc. Mai departe se lucrează pentru crearea unei literaturi specifice a lor și cunoașterea istoriei lor.

După explicarea celor de mai sus, s-a procedat la alegerea comitetului în modul următor: președinte Armar Ioan; vicepreședinte Tini Ioan; consilieri: Pinzy Ioan, Legrandy Francisc, Tini Victor; secretar: Ciobucă Carol; casier: Tini Iosif; controlori: Alexandru Moldovan, Tóth Zoltán; supleanți: Petrovici Niculae, Károly Mihai; președinți de onoare d-nii I. Parthene, prefectul județului, dr. Cornel Mureșanu, președintele comisiei interimare, și Nicolae Pop Baldi, șeful poliției Bistrița.

La orele 20 ședința a luat sfârșit în liniște și ordine, când asistența s-a răspândit.

Cu această ocazie menționăm că romii din orașul și județul Năsăud erau considerați ca făcând parte din minoritatea pe lângă care se aflau alipiți. Astfel avem romi, unguri, sași, români etc. Cu această ocazie s-a recomandat să fie solidari și să se apropie cât mai mult de români, deoarece organizația este a romilor români.

Programul de activitate al noii organizații o vom urmări și tot ce vom constata vom raporta la timp.

Inspector de poliție
[indescifrabil]

Șeful serviciului
I. Stănilă

(Arh.St.București, Direcția Generală a Poliției, dos. 34/1922-1938, f.168)

111

„Acțiunea patriotică” Cluj

Către Onor. Comisie interimară a orașului cu municipiu Cluj

Domnule Președinte,

După cum suntem informați, pentru construirea noului liceu și internat de băieți „Gheorghe Barițiu”, conducerea orașului Cluj a hotărât să cedeze terenul așa numit „Măierște” dintre Calea Traian și str. Decebal. Comitetul școlar s-a declarat mulțumit cu acest teren, dat fiind că conducerea orașului nu a avut deocamdată la îndemână alt teren mai potrivit și dată fiind urgența reclamată de situația șubredă a vechiului edificiu al liceului „Gheorghe Barițiu”.

Domnule președinte, suntem în măsură de a vă putea informa că opinia publică românească – deși recunoaște largă bunăvoință manifestată de conducerea orașului în această chestiune – nu este pe deplin mulțumită cu felul în care s-a dezlegat această prea importantă problemă de ordin național. Se accentuează în special că această soluțiune nu cadrează: **1.** nici cu prestigiul nostru